

Pavel Vilikovsky:
Az utolsó pompeji ló

A civilizáció pusztulása elkerülhetetlen – adja meg az alaphangot Mac, főhősünk szellemes, művelt és femin barátja egy londoni szálloda bárjában, és a Csehszlovákiából a kapitalista fellegvárba csöppent ösztöndíjas értelmiségi számtalanszor kénytelen szembesülni ennek a kurtta megállapításnak az igazságával. Nemkülönben az olvasó, aki azonban mégis győztesen kerül ki az egymás mellé torlódott szövegkolóniák fojtásából. A mindvégig névtelenségbe burkolódzó főszereplőt talán az író prózai alakváltozatának is tekinthetjük, aki a szláv közegből úgy csöppen az angolszászba, mint a lengyel gyökerű Joseph Conrad (akinek fókuszba állítása nem véletlen, mert a tudományos dolgozat tárgyául választott, de mindegyre bujkáló szláv érzelmesség nyomoza-ti anyagában legtöbbször az ő neve bukkan fel).

Az időben, térben egymástól messze eső kis történetek egy nagyváros vibráló, megenni-kiköpni való információáradatának csillanó, szépen kimunkált fodrai. Így kerül egymás mellé a szláv érzelmességtől átfűtött Conrad regényhősének szerelmi vallomása és Ramón Mercadér, Trockij jégcsákányos gyilkosának monológja, vagy hősünk családi tudattalanjának kísértő részletei és a

pornográfia esztétikumának jópofizó taglalása. Vilikovsky ösztönösen egymásra irányítja ezeket a zárványokat, hogy beszéljenek egymással, miáltal hihetetlenül izgalmas olvasmányélményt kölcsönöz, mert gálánsan ironizáló hangvétele és az erre pecsétet nyomó elő- és utóhang ébresztenek csak rá minket: mindez illúzió, felesleges körmondatok sora, hiszen az ösztöndíj lejártával visszavár a szocreál.

Az író jótékonyan megterheli hősünket a szabad világba érkezettek múlandó üldözési mániájával és kisebbségi komplexusával, az olvasót pedig az ebből születő hosszás, de elmés fejtegetésekkel. Nem szabadulhatunk a napról napra ránk zúduló, fecsegő baráti levelek özönétől és a követelőző újságok banális cikkeitől sem, amelyek mind a magány ellen indított robbanótöltetek. Vilikovsky mégis rendet vág a szikraesőben, és a disszertáció mint intellektuális önkivetülés tükrében végigvezet egy valószínűtlen és kivitelezhetetlen önkeresési stratégiát, ahol a játszma elvesztése nem vereség, hanem tapasztalat. Az ösztöndíj lejártával a küldetés véget ér, Vilikovsky ott hagyja a szövegdarabok hektikus vibrálását, míg Mac, az utolsó pompeji ló vulkáni hamuval a hátán lassan kicaplat a színről, és sikerre viszi legújabb pornófilmjét. A szlovák–angol szakon végzett író feszes szövetű regénye méltán érdemi

meg megkülönböztetett figyel-
münket. Vilikovsky gyakorlattan
vezényli szereplőit és irányítja fino-
man árnyalt helyzetkomikumait, így
mesterfogásai a háttérből annál
meggyőzőbben világlanak elő.

KUTHI ÁRON

(*Kalligram Kiadó, Pozsony, 2002. 1900 Ft*)

Babiczy Tibor: *A felvezető kör*

Babiczy második kötete a létről gond-
olkodó szövegfűzér, a téma frázisút-
vesztőit kikerülő, filozofikus munka.
Sajátos nyelvet teremt, mely alapele-
meiben tradicionálisan a huszadik
századi egzisztencialista szókészletre
támaszkodik (semmi, *jelen-nem-lét*
stb.), szóalkotásaiban pedig maga is
felhasználja a jelentések körét tágító
heideggeri szóösszetételek formai
megoldásait (*semmi-belülről, vég-ter-
mék*), és ezzel mintegy saját belső vi-
lágának alapjait is kijelöli. A német
gondolkodó fogalmi apparátusában
kiemelt helyet elfoglaló fogalom, a
(*semmítő*) *semmi* metafizikai értelmű
használata szorosan összefügg egyet-
lenségünk elhagyásával. Babiczky lí-
rájában az egész kötetten átívelő
problematikus alakzat ez, amelynek
jelentése nehezen ragadható meg.
Szerepeltetésének sokfélesége jól
példázza azokat a tematikus körö-

ket, melyek a kötet három ciklusá-
ban, különálló tartományaiiban mu-
tatkozni látszanak.

Egységesen zárt, megkockázta-
tom, kevés elemből építkező, azon-
ban közel sem minimalista nyelvet
beszélő kötetet tartunk kezünkben.
Egyik legfőbb ereje is innen ere-
deztethető: bizonyos kulcsszavak
folytonos ismétlődése, teljesen új
környezetben való felbukkanása gya-
korlatilag befejezhetetlen játékot
biztosít. A szerző bátorságát mi sem
bizonyítja jobban, mint hogy mer
közhelyessé vált szavakat, szóképe-
ket újra élővé tenni, olyanokat (pél-
dául ég, szem, szív stb.), melyekről
a szigorú kritikusokon kívül bizo-
nyára számos olvasó is lemondott né-
hány hazai pop el(ő)adó slágereit hall-
gatva. Motívumai egyben meghatá-
rozzák azokat a témákat, amelyek
körüli bolyong a formailag szabályos
vagy éppen széttördelt szöveg.

Az állandó határozó versei a köl-
tői megszólalás nehézségéről tanús-
kodnak. Elődökre/mesterekre való
emlékezés „üriügyn”, jelölt vendég-
szövegekre támaszkodva próbálja a
vers (re)konstruálni önmagát (pél-
dául *Fej vagy írás, A tér*). A létezés
megélésének konfliktusát átélő lírai
ének *semmi-képzetei* egyszerre az élet
értelmetlenségének, ugyanakkor az
élet végességének szinonimájaként
is olvashatók; mintegy beszürem-
kedve a (szöveg)világba, létigénk
legnagyobb szomorúságára, jelen
vannak. Poétikailag önrtemező